

Najljepša

Najljepša

Ilija Gotovac odlučio ženiti starijeg sina. Bio je to imućan seljak, nešto ostario, no još krepak i bistre pameti. A dalmatinski zagorci žene se u jesen, kad je kuća puna blagostanja, što su ga u nju snijele čvrste mišice i zrake sunčane: onda kad mladenci mogu počinuti i spokojno čekati zimu, koja sve okuplja oko starog ognjišta toplinom žerave i toplinom porodične ljubavi.

Ljeto one godine bilo vrlo rodno, ali na livadama, po njivama i vinogradima već je sve zamuklo, jer na njima utihnu pjesma, pa i zveket srpova i kosa. No zato lišće u šumicama i vinogradima počelo da se zlati i rumeni, pa kroz oči u srce dopirala radost, jača od šarenila proljetnog. A osobita, velika radost u mlada srca, kao što je bilo u Nikolice, prvorođenca Ilijina.

Njegova sreća postade još silnija, kad ga je otac jednog lijepog jutra one jeseni pozvao k sebi. Posjedaše ispod odrine na kojoj su visjeli crni, rumeni i zlatasti grozdovi te zujale ose i pčele. Zrake ranoga sunca, što su prodirale kroz lišće guste loze, titrale po njima, pa oživljavale i staračko lice Nikoličina babe.

- Sinko moj, - započe stari - ja bih želio da se ti još ove godine oženiš. Nemamo što dulje očekivati!

Nikolica se nasmiješi, kao da htjede reći: «Dakako, ženi me što prije!»

- Bog je našu kuću imetkom obasuo, tebe naresio i snagom i ljepotom, te možemo birati. Nijedna cura neće odbiti našu prošnju.

Nikolica se i dalje smijuckao od zadovoljstva i sreće, a stari Ilija Gotovac, promatrajući ga i osmješkujući se, zapita:

- A kakvu curu želio bi da ti se izabere?

- Najljepšu, koja se može naći! - uzvikne momče i radosno poskoči, spreman da je, makar istog časa, pođe tražiti.

Otac njegov bio je odlučio da mu, kao što čine drugi seljaci, ne nameće ženu radi bogatstva ili kuće na glasu, već da bira sam. No ipak se kao pametan čovjek uznemirio, kad je čuo odgovor svoga ljubimca, i sada ga bez smiješka pod brkom zapita:

- Kako to? ... Po čemu najljepšu?

- Pa, dakako, po licu!

- To, sinko, nije dosta!... Izaberi ženu, koja je po svemu najljepša, a ne samo po licu.

- E, pa to i ja hoću... Vidio sam dosta lijepih djevojaka u našem selu pa i u drugima.

- A jesi li izabrao koju od njih?

- Ne, nisam izabrao. No ... Joka Simina je lijepa.

- Jest, lijepa je u licu, no zar joj nisi vidio brazgotine podno vrata? To mi je sumnjivo: čini se, kao da ima škripe (brazgotine od škrofuloze).

- Kad podigne ogrlicu od košulje, ništa se ne vidi! - reče Nikolica glasom, po kome se moglo slutiti, da je uvrijeđen.

No otac kao da i ne opazi zlovolju njegovu.

- Bolest, koja se može sakriti, ipak je bolest. Pojaviće se kad-tad, a lako može zaraziti njome i svoju djecu, pa je briši sa svoga raboša.

- A Jela Pokrajčeva?

- Lijepa je i ona, ali nema prsiju; već joj je dvadeseta, a grudi joj ravne kao daska.

- A Mari Stojanovoj? ...Mislim da ne možeš ništa zamjeriti... Krasna je i mila, kao cvijet zelen-kade.

- Imaš pravo, baš kao zelen-kada: prignuta i blijeda, kao da ni kapi krvi u nje nema. Dok rodi dvoje djece, biće kao starica.

- A ko bi tebi ugodio ... Valjda Ljubici Popovoj nećeš ništa zamjeriti? Kosa joj je poput vlata, a oči modre kao nebo. Samo ne znam, bi li je otac dao u našu kuću.

- Dakako da bi! Ta i on je težačkoga roda, a siromašan. Ali ni Ljubica nije ono što tražiš; previše je tanka za svoje godine, pa nije najljepša, koja se može naći. Tanjušna je, sinko, kao igla vezilje, pa i u bokovima.

- To i jest ono što mi je drago! - zavikne Ilijin prvijenac, koji se sve više čudio očevim zamjerkama.

No stari Ilija mirno sasluša njegov usklik:

- Želio bih ti drugaricu, koja će rađati kršnu djecu, a ona to ne bi mogla! - reče.

- Bacio sam oko i na Boju, komšinicu našu, ali je ona za udaju premlada, još ni sedamnaestu nije navršila. Nikolica se namrgodio te, iako je mnogo poštovao oca i divio se njegovoj pameti, nije mogao a da žestoko ne vikne:

- Pa onda nikakovu! . . . A ja drugih cura i ne poznajem!

Otac se njegov ispod brčina i gustih obrva blago nasmiješi, kao što je lagan vjetroc zatreperio lišćem njihove odrine:

- Ne boj se, Nikolica, biće nevjesta.

I to kakova nevjesta!... Sjutra ćeš samnom u Golubić da je vidiš.

- Ča u Golubić? . . .

- Da. Tamo ću u Jovana Atlagića kupiti još nekoliko košnica pčela. Njegova i jest djevojka, a nadam se da će ti biti slatka kao med: najljepša cura, što sam je dosada vidio.

Nikolica je te večeri usnuo vrlo kasno, i nemirno proveo noć u očekivanju sutrašnjeg dana. Ipak mu je taj nemir bio ugodan, i srce mu radosno treptjelo, što će vidjeti curu u onome kraju najljepšu, onu; koja će mu biti žena .

Sunce je već zalazilo, kad su se iz Golubića vraćali, te polje ječalo glasovima stoke i pjesmama čobanskim, pa su mučke slušali. A nešto docnije, kad ih je mrka sjena visokih bregova pokrila, dolinica zamukne. Tada očute miris livada i svježinu povjetarca, što je oko njih počeo strujati i što se poigravao kitama na kampanima i grivama njihovih konja.

Obojica su lagano i mučke jašili. Stari je Ilija s osmijehom na usnicama čekao da mu progovori sin, a Nikolica šutio poput čovjeka, kojega je nešto jako iznenadilo. Onda, kad već nije mogao odoljeti, zaustavi putalja i progovori:

- Kako si mogao reći da je Soka Atlagina najljepša cura što si je ikad vidio? Dosta je lijepa, ali nije najljepša: sve cure što sam ih jučer spomenuo bolje su od nje!

Ilija samo oštro pogleda u sina i ne odgovori. Tada potjeraju konje uporedo i kod mostića, pod kojim je rječica šumeći hladila zrak, pritegnu uzde i zagledaju se jedan drugome u lice.

Stari se Gotovac još više uozbilji i zapita Nikolicu:

- A što ti misliš da je lijepo?

- Lijepo je ono, što je lijepo!

- Ta ti riječ ne valja. Time nisi rekao baš ništa, jer nekome je lijepo ovo, a drugome ono!

- Nego što je onda po tvom mišljenju lijepo?

- Lijepo je ono, što je kakovo treba da bude: ono, što je zdravo, povikne Ilija s tolikom vjerom u ono što kaže, da se je Nikolica najprije začudio, a zatim prasnu o u smijeh:

- Onda si i ti lijep? - reče i počuta, jer je mislio da ga je ovim pitanjem iznenadio.

- Dakako da sam, kao starac, lijep! - uzvikne Ilija, te lupi šakom u svoja široka prsa tako, da je u njima jeknulo. - A tvoj kum Vaso, premda mu je istom 40 godina, nije lijep, jer je bolestan. Ta vidio si kakav je: slični listu, što ga je crv protočio ... Nego čuj me još, sinko: ženidba nije šala. Želim ne samo tvoju sreću nego i njezinu, jer teško je biti majka i nije svaka cura za to. Pa želim sreću unučadi, što mi ih Bog dade, a gdje nema pravog zdravlja, sreća je daleko.

- Potpunoj, pravoj sreći u porodici treba još nešto, i zato te moram pitati: je li ti, možda, Soka Atlagićeva mrska?

- Nipošto! Našao si mi dragu curu, ali nisi najljepšu.

- Pa rekao sam ti, da je ljepota zdravlje. Vidio si: mogao bi njome planinu razbiti!... Kad vaši sinovi i kćeri u kolu poskoče, zemlja će pod njima tutnjiti.

Nikolica se zadovoljno osmijehne, kao da gleda te buduće sinove i kćeri, no ipak je prigovorio:

- Eto, imaš pravo. Ne mogu joj naći mane, ali kakva je u drugome?

- Znam, što misliš. Pa vidio si, ona svakome gleda otvoreno u oči, smije se glasno od srca, pa znaš kako je duša čista i dobra u njoj. Zdravo, prikladno tijelo, vedra duša i radosno srce, pa što bi, sinko,

više?

Nikolica još ne htjede da se pokori te reče:

- Samo ne znam, kakav sam ja u njezinim očima. Ona ničim nije pokazala da sam joj drag.

- Pa što bi htio da te zagrlj na prvom susretu, ona prva? Baš onda to ne bi bila djevojka za tebe, pa ni za drugog. Milo te je gledala i to je dosta ... Sjutra pođi k njima sam, pa se upoznajte bolje, a nastoj da se nađete vas dvoje na samu. Hoćeš li?

Nikolica ne odgovori, ali se vidjelo kako ga je obuzela radost. Zatim pritegne uzdu i stade pregledavati sedlo i kolan tako pomnjivo, da se je otac začudio i upitao:

A što to radiš, Nikolica ? Pa dosada ti je bilo na konju sve kako treba!

- Utrkujmo se preko Sitnih Livadica sve do Glavice! reče, i otac njegov već je znao, da njegov Nikolica traži oduška srcu.

Obodu konje i potrče ravnim i pokošenim livadama i za nedugo prispije Nikolica, zaduhan i razdragan, k cilju prvi. No njegov se otac ipak ne ožalosti, jer je znao, kako je u sinovljevu srcu. Ispod Glavice vinogradi i voćnjaci, među kojima su sada lagano jašili, mirisali su krepčinom, kao da još nisu obrani i otrgani. Smirivali se od trke, upijali zadah jeseni i ćutjeli, kako im u žile pritječe nova snaga i nova radost.

Sve im je pod zvjezdanim nebom i bez mjesečine sjalo, pa stari Ilija najprije uzvikne, a onda zapjeva tako snažno, da je i u brdima jeknulo.

Sad je i Nikolica tvrdo vjerovao, da su zdravlje i ljepota jedno te isto. Zaspao je mirno, kao što počiva onaj, što je saznao da ga očekuje sreća. A tiha i hladna jesenska noć pobrinula se, da mu taj san bude još slađi ...

